

ARACI KURULUŞLARIN FAALİYETLERİ

ARACI KURULUŞLARIN FAALİYETLERİ

"Aracı kuruluş" terimi, sermaye piyasasında faaliyette bulunmak üzere yetki belgesi almış olan banka ve aracı kurumları ifade etmektedir.

2007 yılında 99 aracı kurum ve 40 banka sermaye piyasası faaliyetinde bulunmuştur.

2007 yılında 99 aracı kurum ve 40 banka sermaye piyasası faaliyetinde bulunmuştur. Diğer bir deyişle, hisse senedi, SGMK ve vadeli işlemler faaliyetlerinde bulunan toplam 139 kuruluş olmuştur. Bankalar faaliyet alanlarına göre, "Ticari Banka" ve "Kalkınma ve Yatırım Bankası" olarak gruplanmıştır. Aracı kurumlar ise "Banka Kökenli" ve "Banka Kökenli Olmayan" şeklinde kategorize edilmiştir.

Türüne Göre Aracı Kuruluşlar		
Banka	2006	2007
Ticari Banka	28	29
Kalkınma ve Yatırım Bankası	11	11
Toplam	39	40
Aracı Kurum		
Banka Kökenli	29	31
Banka Kökenli Olmayan	70	68
Toplam	99	99

Kaynak: TBB, TSPAKB

Aracı kuruluş sayısında önemli bir değişiklik yaşanmamıştır.

2007 yılında faaliyet gösteren banka sayısı yabancı kökenli bir yatırım bankasının faaliyetlerine başlamasıyla bir adet artmıştır. Yıl boyunca, faaliyeti olan aracı kurum sayısında değişiklik yaşanmamıştır. Ancak, 2006 yılı içinde faaliyet göstermemiş bir aracı kurum el değiştirerek 2007 yılında operasyonlarına başlamıştır. 2006 yılında faaliyet göstermiş bir aracı kurum ise 2007 yılında, bir başka aracı kurumla birleşmiştir. Bunların yanında 2007 yılında el değiştirerek banka kökenli sınıflandırmasına giren aracı kurumlar olmuştur. Bu gelişmeler ile, yıl içinde 99 aracı kurum yatırımcıların işlemlerine aracılık etmiştir. Bu rakama yıl içinde faaliyet göstermiş, ancak daha sonra bir başka kurumla birleşmiş olan aracı kurum da dahildir.

	2006		2007	
	Banka	Aracı Kurum	Banka	Aracı Kurum
Yabancı	15	18	19	25
Özel Yerli	18	76	15	70
Özel Toplam	33	94	34	95
TMSF	1	1	1	0
Kamu	5	4	5	4
Kamu Toplam	6	5	6	4
Genel Toplam	39	99	40	99

Kaynak: TBB, TSPAKB

Yabancı aracı kuruluş sayısı artmıştır.

2007 yılında 3 yerli özel banka yabancı ortaklara satılmıştır. Toplamda özel yerli banka sayısı azalmış, yabancı banka sayısı

artmıştır. Bununla birlikte, bir yabancı yatırım bankasının Türkiye’de faaliyete başlamasıyla yabancı banka sayısı 19’a yükselmiştir.

2007 yılında TMSF bünyesinde olan bir aracı kurum özel yerli bir kuruma satılmıştır. Böylece, TMSF bünyesinde olan aracı kurum kalmamıştır. Özel yerli aracı kurumlardan 5 tanesi yabancılara devredilmiştir. 2006 yılında faaliyette olmayan 2 aracı kurumun 2007 yılında yabancı aracı kurumlara satılmasıyla birlikte, yabancı sınıflandırmasına dahil aracı kurum sayısı 25’e yükselirken, özel yerli aracı kurum sayısı 70’e düşmüştür.

Aracı kurumların faaliyet alanları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Kredili menkul kıymet, açığa satış ve menkul kıymetlerin ödünç alma ve verme işlemleri, izin belgesine tabi iken, diğer faaliyetler yetki belgesine tabidir. Bu tablodaki aracı kurum sayıları, faaliyeti geçici olarak durdurulan kurumları da içerdiğinden, bir önceki bölümdeki sayılardan daha yüksektir.

Yetki ve İzin Belgelerine Göre Aracı Kurumlar	2006 2007	
	Alım Satıma Aracılık	106
Repo/Ters Repo İşlemleri	65	63
Halka Arza Aracılık	59	61
Portföy Yönetimi	57	59
Yatırım Danışmanlığı	53	59
Türev Araçların Alım Satımına Aracılık	45	63
Kredili Menkul Kıymet, Açığa Satış ve Menkul Kıymetlerin Ödünç Alam ve Verme İşlemleri	97	96

Kaynak: SPK

Alım satıma aracılık yetki belgesi sayısındaki azalış, 2007 yılı içinde 2 aracı kurumun diğer 2 aracı kurum ile birleşmesinden kaynaklanmaktadır. 2007 yılında TSPAKB üyesi aracı kurumların tamamının alım satıma aracılık yetki belgesi bulunmaktadır. 2007 yılında türev araçların alım satımına aracılık yetki belgesine olan talep artmıştır. 2007 yılında bu lisansı alan 18 aracı kurumdan 4’ü yabancı, 2’si kamu kökenli, 2’si banka kökenli aracı kurumlardır.

Bir diğer dikkat çekici artış yatırım danışmanlığı yetki belgesinde meydana gelmiştir. 2007’de bu yetki belgesini alan 7 aracı kurumdan 6’sı yabancıdır. Bu artışlarla birlikte, 2007 yılında faaliyette olan 25 yabancı aracı kurumdan 21’inin yatırım danışmanlığı faaliyetleri yetki belgesi bulunmaktadır. Tabloda bu yetki belgesinde 6 adetlik bir değişim görünmesinin nedeni iki aracı kurumun dönem içinde birleşmesinden kaynaklanmaktadır.

HİSSE SENETLERİ PİYASASI FAALİYETLERİ

Hisse senedi işlem hacmi hesaplamasında aracı kurumların birincil piyasa, ikincil piyasa, özel emirler ve toptan satışlar pazarındaki işlemlerinin toplamı alınmıştır. Aracı kurumların

TMSF bünyesinde aracı kurum kalmamıştır.

18 aracı kurum daha türev araçlar yetki belgesi almıştır.

işlem hacimleri, alış ve satış işlemlerinin toplamını ifade ettiğinden İMKB işlem hacminin iki katıdır.

Hisse Senedi İşlem Hacmi			
	2006	2007	Değişim
Milyar YTL	650.3	775.6	19.3%
Milyar \$	459.3	601.7	31.0%

Kaynak: İMKB

İşlem hacmi %19 artarak rekor seviyeye ulaşmıştır.

2007 yılında, aracı kurumların toplam hisse senedi işlem hacmi %19 oranında artarak 776 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Dolar bazında da 602 milyar \$'la tarihinin en yüksek işlem hacmi seviyesini kaydetmiştir.

Hisse senetlerindeki pazar payının analizinde, aracı kurumlar türlerine ve ortaklık yapılarına göre incelenmiştir. 2007 yılında banka kökenli 31 aracı kurum hisse senedi işlemlerinin %61'ini oluşturmuştur.

Türüne Göre Aracı Kurumların Hisse Senedi İşlem Hacmi Payları		
	2006	2007
Banka Kökenli	59.3%	61.1%
Banka Kökenli Olmayan	40.7%	38.9%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Yabancı aracı kurumların pazar payı artmıştır.

Daha önceden de belirtildiği gibi, 5 özel yerli aracı kurum yabancılara devredilmiştir. Bu değişimin etkisi işlem hacimlerine de yansımıştır. Dönemler arasında özel yerli kurumların işlem hacmi pazar payı azalırken, yabancı aracı kurumların payında artış gözlenmiştir.

2007 yılında TMSF tanımlamasına dahil aracı kurum bulunmazken, kamuya ait aracı kurumların işlem hacmi payında hafif bir azalış yaşanmıştır.

Ortaklık Yapısına Göre Aracı Kurumların Hisse Senedi İşlem Hacmi Payları		
	2006	2007
Kamu	2.0%	1.7%
TMSF	0.0%	0.0%
Kamu Toplamı	2.0%	1.7%
Özel Yerli	67.3%	63.7%
Yabancı	30.7%	34.6%
Özel Toplamı	98.0%	98.3%
Genel Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Hisse senedi işlem hacmi sıralamasında ilk 5 aracı kurum, işlemlerin %26'sını gerçekleştirmiştir.

Hisse senedi işlem hacmi yoğunlaşmasında ilk 5 kurumun toplam işlem hacminin dörtte birini oluşturduğu görülmektedir. İlk 5'teki aracı kurumların tamamı banka kökenli olup 2 tanesi yabancı tanımlamasına girmektedir.

İlk 20 kurum ele alındığında, hisse senedi işlem hacmindeki kümülatif pay %65'e yükselmektedir. Bu 20 aracı kurumdan 14'ü banka kökenlidir. Aynı zamanda ilk 20'de yer alan 8 yabancı aracı kurum, toplam işlem hacminin %27'sini oluşturmaktadır.

20 kurum işlem hacminin üçte ikisini yapmaktadır.

Toplam Hisse Senedi İşlem Hacmi Sıralaması (2007)		
Sıralama	İşlem Hacmi Payı	Kümülatif Pay
1-5	25.5%	25.5%
6-10	18.6%	44.1%
11-20	20.6%	64.7%
21-50	25.6%	90.3%
51-99	9.7%	100.0%

Kaynak: İMKB

Aracı kurumların hisse senedi işlem hacminin hangi tip yatırımcılar tarafından gerçekleştirildiği ve kurumların hangi departmanları aracılığı ile işlemlerini yaptıklarına ilişkin veriler aşağıda incelenmektedir. Bu bölümde, 2007 sonu itibariyle faaliyette olan 99 aracı kurumdan elde edilen veriler konsolide edilmiştir.

Tabloda "bireysel müşteriler" gerçek kişileri, "kurumlar" anonim ve limited şirketleri, vakıf, kooperatif gibi tüzel kişiler ile aracı kurumun kendi portföy işlemlerini kapsamaktadır. "Kurumsal yatırımcılar" ise yatırım fonları, yatırım ortaklıkları ve sigorta şirketleridir.

Yatırımcı Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı		
	2006	2007
Yurtiçi Yatırımcı	80.5%	76.2%
Bireysel	65.5%	61.4%
Kurumlar	10.3%	8.6%
Kurumsal	4.7%	6.2%
Yurtdışı Yatırımcı	19.5%	23.8%
Bireysel	0.3%	0.3%
Kurumlar	10.7%	14.4%
Kurumsal	8.4%	9.1%
TOPLAM	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurumların işlem hacminin müşteri bazındaki dağılımı incelendiğinde, 2007 yılında yabancı yatırımcıların payının arttığı görülmektedir. Özellikle yurtdışı kurumlardan kaynaklı bu artış, yabancı kökenli iki aracı kurumun bu tanımlamaya giren yatırımcılarla çalışmaya başlamasından kaynaklanmaktadır.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmi payı %24'e yükselmiştir.

Toplam hisse senedi işlem hacmindeki en önemli pay, yurtiçi bireysel müşterilere aittir. 2006 ve 2007 yılları arasında bireysel müşterilerin işlem hacmi nominal olarak %14 artmış olsa da toplam içindeki payı 4 puanlık bir düşüş yaşamıştır. Sonuç

Yurtiçi bireysel müşteriler hisse senedi işlemlerinde %61 paya sahip olmuştur.

olarak, yurtiçindeki bireysel müşteriler 2007 yılında %61 paya sahip olmuştur.

Öte yandan, yurtiçi kurumların işlem hacmi nominal olarak %1 artış göstermiş, ancak payı %10'dan %9'a gerilemiştir.

Dönemler arasında yurtiçi kurumsal yatırımcıların gerçekleştirdiği işlemler nominal olarak %58 artmış, bu büyüme işlem hacmi dağılımına 2 puanlık yükseliş olarak yansımıştır.

İleriki tabloda, aracı kurumların işlem hacimlerinin departman bazında dağılımı görülmektedir.

Yurtiçi pazarlama, aracı kurum merkezinden yapılan müşteri işlemlerini göstermektedir. Kurum portföyü ise aracı kurumun kendi nam ve hesabına yaptığı işlemleri ifade etmektedir.

Departman Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı		
	2006	2007
Yurtiçi Pazarlama	25.9%	26.0%
Acenteler	18.2%	17.2%
Şubeler	17.3%	15.9%
İrtibat Bürosu	2.5%	2.9%
İnternet	6.8%	7.0%
Çağrı Merkezi	0.7%	0.5%
Yatırım Fonları	1.4%	1.1%
Portföy Yönetimi	1.2%	0.7%
Kurum Portföyü	6.6%	5.1%
Yurtdışı Pazarlama	19.3%	23.5%
TOPLAM	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Yurtdışı pazarlama departmanının işlem hacmi payı 4 puan artmıştır.

Departman bazında en önemli değişiklik yurtdışı pazarlamada görülmektedir. 2006'da %19 paya sahip olan departmanın 2007'de sahip olduğu pay 4 puanlık artış göstermiştir. 2006'da 63 kurum yurtdışı pazarlama departmanı üzerinden işlem yaparken, 2007'de bu sayı 67'ye yükselmiştir. Bu departmandaki sıralamaya bakıldığı zaman, ilk 10 kurum yabancı işlem hacminin %71'ini oluşturmaktadır. Bu kurumlardan 7'si yabancı sınıflandırmasına girmektedir. Yabancı aracı kurumlarda yurtdışı pazarlama departmanları hisse senedi işlem hacminin %68'ini gerçekleştirmiştir.

Yabancı yatırımcılar sadece yurtdışı pazarlama departmanlarını kullanmamaktadır.

Müşteri bazında dağılımda verilen yurtdışı yatırımcı payı (%23,8) ile departman bazında dağılımda verilen yurtdışı pazarlama departmanı payı (%23,5) birbirine eşit değildir. Çünkü ilk tablo hangi tip müşterilerin ne kadar işlem yaptığını gösterirken, ikinci tablo hangi kanalları kullanarak işlem yaptıklarını göstermektedir. Kısacası, bu farktan, bazı yabancı müşterilerin yurtdışı pazarlama bölümünden değil, başka kanallardan işlem yaptıkları anlaşılmaktadır. Nitekim buradaki rakamlar, banka kökenli bir aracı kurumun, yabancı

müşterilerinin işlemlerini acentesi (banka şubesi) üzerinden yapmasından dolayı farklıdır.

Şube, acente ve irtibat bürolarının oluşturduğu merkez dışı örgütlerin işlem hacmi 2006-2007 yılları arasında artmasına rağmen, payları %38'den %36'ya gerilemiştir.

Merkez dışı örgütler işlem hacminin %36'sını yaratmıştır.

Toplam hisse senedi işlemlerinin %7'si internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. 2006-2007 arasında %26 artış gösteren bu işlemlerin toplam hacim içindeki payında hafif bir artış yaşanmıştır.

İnternet işlemlerinin payı %7'dir.

Aracı kurumların kurum portföylerine yaptıkları işlemler karşılaştırılan dönemler arasında %6 azalmış, işlem hacmi payı da gerilemiştir.

SGMK PİYASASI FAALİYETLERİ

Toplam sabit getirili menkul kıymet işlem hacmi hesaplamasında, aracı kurum ve bankaların İMKB'de ve İMKB dışında (tescil) gerçekleştirdikleri kesin alım-satım işlemleri ile repo-ters repo işlemlerinin toplamı alınmaktadır.

Aracı Kuruluşların SGMK İşlem Hacmi			
	2006	2007	Değişim
Milyar YTL	5,851	6,381	9.0%
Milyar \$	4,088	4,906	20.0%

Kaynak: İMKB

Aracı kuruluşların toplam sabit getirili menkul kıymet işlem hacmi, 2007 yılında %9 oranında artarak 6,4 trilyon YTL'ye yükselmiştir.

SGMK işlemleri 2007 yılında %9 artmıştır.

Aracı Kuruluşların Kesin Alım-Satım İşlemleri			
(Milyar YTL)	2006	2007	Değişim
İMKB	756	723	-4.3%
Tescil	368	455	23.5%
Toplam	1,124	1,178	4.8%

Kaynak: İMKB

Bir önceki yıla göre toplam kesin alım-satım işlem hacmi %5 oranında artarken, toplam repo-ters repo işlem hacmi %10 büyümüştür.

Kesin alım-satım hacmi %5, repo hacmi %10 artmıştır.

Aracı Kuruluşların Repo-Ters Repo İşlemleri			
(Milyar YTL)	2006	2007	Değişim
İMKB	4,219	4,701	11.4%
Tescil	508	502	-1.2%
Toplam	4,727	5,202	10.1%

Kaynak: İMKB

Organize piyasada yapılan kesin alım-satım işlemleri %4 oranında daralmıştır. Buna rağmen, kesin alım-satım işlemlerinin %61'i organize piyasada yapılmaktadır. Repo-ters repo

işlemlerinin dağılımında ise organize piyasa işlemlerinin toplamdaki oranı %90'dır.

Aracı kurumların kesin alım satım işlemlerindeki payı azalmıştır.

Bankalar hem kesin alım-satım, hem de repo-ters repo işlemlerinde ağırlıktadır. Bankaların toplam kesin alım-satım işlem hacminde %88 paya sahip olduğu görülmektedir. 2007'deki kesin alım-satım işlemlerinde %12 paya sahip olan aracı kurumlar arasında ise banka kökenli aracı kurumların işlem hacmindeki payları daha yüksektir.

	2006		2007	
	Toplam	Toplam	İMKB	Tescil
Ticari Bankalar	75.2%	78.6%	76.1%	82.5%
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	10.9%	9.8%	7.3%	13.6%
Toplam Banka	86.0%	88.3%	83.4%	96.1%
Banka Kökenli Aracı Kurum	12.0%	10.4%	14.6%	3.7%
Banka Kökenli Olmayan A.K.	2.0%	1.3%	2.0%	0.1%
Toplam Aracı Kurum	14.0%	11.7%	16.6%	3.9%
TOPLAM	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: İMKB

Aracı kurumlar kesin alım-satım işlemlerinin %87'sini İMKB'den yaparken, bankalar %58'ini İMKB üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu veri ışığında aracı kurumların bankalar kadar portföylerinden satış yapmadığı düşünülebilir.

Aracı Kuruluşların Repo-Ters Repo İşlem Hacmi Dağılımı (2007)	2006		2007	
	Toplam	Toplam	İMKB	Tescil
Ticari Bankalar	79.1%	77.5%	77.1%	81.4%
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.7%	3.5%	3.3%	4.9%
Toplam Banka	80.8%	81.0%	80.4%	86.3%
Banka Kökenli Aracı Kurum	17.0%	16.8%	17.4%	10.3%
Banka Kökenli Olmayan A.K.	2.2%	2.3%	2.2%	3.3%
Toplam Aracı Kurum	19.2%	19.0%	19.6%	13.7%
TOPLAM	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: İMKB

Toplam repo-ters repo işlemlerinde aracı kurumların payı %19'dur. Aracı kurumların SGMK işlem hacminin %87'sini repo işlemleri oluşturmaktadır.

SGMK işlemlerinin sıralaması, aracı kuruluşlar arasında yoğun bir konsantrasyon olduğunu göstermektedir. İşlemlerin yarısından fazlasını ilk 5 kurum yapmaktadır.

İşlem hacminin %99'unu 50 kurum gerçekleştirmektedir.

2007 yılında ilk 50 kurum işlemlerin %99'unu yapmıştır. 130 banka ve aracı kurumun işlem yaptığı piyasada, son 80 aracı kurum, işlem hacminin yalnızca %1'ini gerçekleştirmiştir. SGMK işlem hacmi sıralamalarına ileriki tabloda yer verilmiştir.

Toplam SGMK İşlem Hacmi Sıralaması (2007)		
Sıralama	İşlem Hacmi Payı	Kümülatif Pay
1-5	57.5%	57.5%
6-10	15.1%	72.6%
11-20	15.1%	87.7%
21-50	11.1%	98.8%
51-100	1.2%	100.0%
101-130	0.0%	100.0%

Kaynak: İMKB

Aşağıda, yalnızca aracı kurumların SGMK işlemlerinin yatırımcı ve departman bazındaki kırılımı yer almaktadır. Tablolar, Birliğimizin aracı kurumlardan topladığı veriler konsolide edilerek oluşturulmuştur. Bankaların verileri bu bölümde yer almamaktadır.

Aracı kurum müşterilerinin SGMK işlemlerinin dağılımı mevcuttur.

Yatırımcı Bazında SGMK İşlem Hacmi (2007)		
	Kesin Alım-Satım	Repo-Ters Repo
Yurtiçi Yatırımcı	98.2%	99.3%
Bireysel	9.1%	25.5%
Kurumlar	45.3%	10.4%
Kurumsal	43.8%	63.3%
Yurtdışı Yatırımcı	1.8%	0.7%
Bireysel	0.6%	0.1%
Kurumlar	1.2%	0.1%
Kurumsal	0.0%	0.5%
TOPLAM	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Yatırımcı bazında kesin alım-satım ve repo-ters repo işlemleri incelendiği zaman, hacimlerin tamamına yakınının yurtiçi yatırımcılar tarafından oluşturulduğu görülmektedir.

Departman Bazında SGMK İşlem Hacmi (2007)		
	Kesin Alım-Satım	Repo-Ters Repo
Yurtiçi Pazarlama	22.9%	47.4%
Şubeler	2.5%	7.0%
Acenteler	2.7%	4.0%
İrtibat Bürosu	0.1%	0.2%
İnternet	0.0%	0.1%
Çağrı Merkezi	0.1%	0.1%
Yatırım Fonları	29.1%	34.9%
Portföy Yönetimi	1.6%	0.4%
Kurum Portföyü	39.3%	5.2%
Yurtdışı Pazarlama	1.8%	0.7%
TOPLAM	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

İşlemlerde, kesin alım-satımda kurumlar ve kurumsal yatırımcılar, repo-ters repoda ise kurumsal yatırımcıların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Departman bazında dağılım

SGMK işlemlerinin büyük bölümü kurumsal müşteriler ve kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir.

tablosundan anlaşılacağı üzere bu hacimler, ağırlıklı olarak aracı kurumların yönettiği yatırım fonlarının işlemleridir.

Yurtdışı pazarlama departmanının payı kesin alım-satım için %2, repo-ters repo için %1 civarındadır. Yabancıların hacimlerinin bu kadar düşük olması, yabancı yatırımcıların SGMK işlemlerini yaparken banka kanalını kullandıklarını işaret etmektedir.

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON BORSASI FAALİYETLERİ

Bilindiği üzere VOB, 2005 yılının Şubat ayında faaliyetlerine başlamıştır. 2005 yılından bu yana işlem hacmi hızlı bir şekilde artmaya devam etmektedir. Tabloda sunulan işlem hacimleri alış ve satış işlemlerinin toplamı olduğundan, VOB hacminin iki katı kadardır.

Aracı Kuruluşların VOB Hacimleri (Milyon YTL)	2006	2007	Değişim
Banka	6,274	25,468	305.9%
Aracı Kurum	29,479	210,603	614.4%
Toplam	35,753	236,071	560.3%

Kaynak: VOB

Vadeli işlemler 7 kat büyümüştür.

2007 yılında aracı kuruluşların VOB işlem hacmi 7 kat artmış ve 236 milyar YTL'ye çıkmıştır. SGMK işlemlerinin aksine, vadeli işlemlerde aracı kurumların pazar payı %89 ile bankalara göre daha yüksektir. Karşılaştırılan dönemler arasında aracı kurumların işlem hacmi 7 kat artmıştır.

2007 sonu itibariyle türev araçların alım satımına aracılık yetki belgesi bulunan 63 aracı kurum olmasına rağmen, 2007 yılında 59 aracı kurum vadeli işlem faaliyetinde bulunmuştur.

Toplam VOB İşlem Hacmi Sıralaması (2007)		
Sıralama	İşlem Hacmi Payı	Kümülatif Pay
1-5	45.7%	45.7%
6-10	19.5%	65.2%
11-20	17.7%	82.9%
21-50	15.9%	98.7%
51-73	1.3%	100.0%

Kaynak: VOB

İlk 5 aracı kurum işlemlerin %46'sını oluşturmaktadır.

Aracı kuruluşların yoğunlaşmasına bakıldığında, ilk 5 kurumun işlem hacmi toplamının %46'sını oluşturduğu görülmektedir. Bu kurumlardan 1 tanesi banka, 4 aracı kurumdaki ise banka kökenlidir. 2006 yılındaki yoğunlaşma, ilk 5 aracı kuruluşun işlem hacmi paylarının %56'sına sahip olduğu yönündeydi. Bu veri, 2007 yılında yoğunlaşmanın belirli bir oranda azaldığının göstergesidir. Ancak, ilk 5 kurumun işlem hacminin yarısına yakını elinde bulundurduğu da göz önüne

alınmalıdır. İlerleyen yıllarda, yeni piyasa katılımcıları ve yatırımcılarla hem piyasanın hızla büyümeye devam edeceği, hem de aracı kuruluşlar arasındaki yoğunlaşmanın daha dengeli olacağı beklenmektedir.

İlerleyen bölümlerde yer alan tablolar sadece aracı kurumların verileri toplulaştırılarak oluşturulmuştur.

Aracı Kurumların VOB İşlem Hacmi			
	2006	2007	Değişim
Milyon YTL	29,479	210,603	614.4%
Milyon \$	20,595	161,940	686.3%

Kaynak: VOB

Daha önceden de belirtildiği gibi, aracı kurumların işlem hacmi YTL bazında 2007 yılında 7 kat artmıştır. Dolar bazında ise değişim 8 kat civarında olmuştur.

Müşteri bazında işlem hacmi dağılımının yurtiçi müşterilerde yoğunlaştığı görülmektedir. Fakat 2006 yılında %89 paya sahip olan yurtiçi yatırımcılar, 2007 yılında 10 puan düşüşle %79'a gerilemiştir. Yurtiçi yatırımcılar kırılımında bireysel yatırımcıların payı %57'dir. Yurtiçi kurumların payı 2006 yılında %37'den, 2007 yılında %19'a inmiştir. Yurtiçi kurumların işlem hacmi 2 kat büyürken, yurtiçi bireysel müşterilerin hacminin 7 kat büyümüş olması, kurumların payının düşmesine neden olmuştur. Yurtiçi kurumlar kalemi ağırlıklı olarak aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları işlemleri yansıtan kurum portföyünü içermektedir. İleriki tabloda, kurum portföyü payında da aynı nedene bağlı olarak düşüş yaşanmıştır.

Yabancı yatırımcıların hacmi 12 kat büyürken, payları %21'e yükselmiştir. Yabancı kırılımında en önemli pay %12 ile yurtdışı kurumsal yatırımcılara aittir. Yurtdışı kurumsal yatırımcıların işlem hacminin %95'i ikisi yabancı ve biri banka kökenli üç aracı kurum üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yatırımcı Bazında VOB İşlem Hacmi		
	2006	2007
Yurtiçi Yatırımcı	88.7%	78.5%
Bireysel	51.0%	57.3%
Kurumlar	36.5%	19.2%
Kurumsal	1.2%	2.0%
Yurtdışı Yatırımcı	11.3%	21.5%
Bireysel	0.3%	0.1%
Kurumlar	9.9%	9.3%
Kurumsal	1.1%	12.0%
TOPLAM	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Departman bazında işlem hacmi dağılımında merkez dışı örgütlerin payı %24'ten %30'a çıkmıştır. Yurtiçi pazarlama bölümü ise %21 paya sahip olmuştur.

Vadeli işlemlerde yurtiçi yatırımcıların payı azalmıştır.

Yabancı yatırımcıların VOB işlemleri nominal olarak 12 kat artmıştır.

Merkez dışı örgütlerin payı %30'a ...

...yurtdışı pazarlama departmanının payı %21'e ...

Yatırımcı bazındaki verilerde yurtdışı yatırımcıların sahip olduğu payın yurtdışı pazarlama departmanından yüksek olması, bir aracı kurumun işlemlerinin bir kısmını acenteler üzerinden yürütmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu veri, yabancı yatırımcıların VOB işlem hacmindeki payının %21 olduğu anlamına gelmemektedir. Yabancılar bankalar aracılığıyla da vadeli işlemler yapabilmektedir.

...22 aracı kurum üzerinden yapılan internet işlemlerinin payı ise %11'e yükselmiştir.

Aracı kurumlar arasında gelişmekte olan bir diğer kanal ise internettir. 2006 yılında sadece %5 paya sahip olan internet işlemleri 9 aracı kurum üzerinde yürütülmekteydi. 2007 yılında ise 13 aracı kurum daha internet üzerinden VOB işlemleri yapmaya başlamış ve bu 13 kurumun katkısıyla internetin toplam hacim içindeki payı %11'e çıkmıştır. 2006 yılında internet kullanarak hizmet veren 9 aracı kurum, 2007 yılında da toplam işlem hacminin %5'ini kaydetmiştir. 2007 yılında bu kanalı ilk defa kullanmaya başlayan 13 aracı kurumun internet üzerinden gerçekleştirdiği işlemler ise toplam VOB işlem hacminin %6'sına denk gelmektedir.

Departman Bazında VOB İşlem Hacmi		
	2006	2007
Yurtiçi Pazarlama	25.8%	20.7%
Şubeler	16.1%	20.7%
Acenteler	6.9%	6.8%
İrtibat Bürosu	1.3%	2.3%
İnternet	4.8%	11.4%
Çağrı Merkezi	1.0%	0.2%
Yatırım Fonları	0.7%	1.0%
Portföy Yönetimi	0.3%	0.5%
Kurum Portföyü	31.8%	15.1%
Yurtdışı Pazarlama	11.3%	21.3%
TOPLAM	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

YATIRIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ

Yatırım bankacılığı faaliyetlerinde, halka arz dışındaki işlemlerin büyüklüğü genelde şirketler tarafından açıklanmak istenmediğinden, sektörün büyüklüğünü tam olarak ortaya çıkarmak mümkün olmamaktadır. Yine de, sözleşme sayıları, sektördeki gelişmeler hakkında bilgi verebilmektedir.

Aracı kurumlar dışındaki faaliyetler kapsamamıştır.

Bu bölümde sunulan veriler, yalnızca aracı kurumların yatırım bankacılığı faaliyetlerini kapsamaktadır. Danışmanlık şirketleri ve bağımsız denetim firmalarının benzer faaliyetleri bu araştırmanın kapsamı dışındadır. Bu nedenle, sunulan verilerin Türkiye'deki yatırım bankacılığı faaliyetlerinin tamamını yansıttığı düşünülmemelidir.

41 aracı kurumda kurumsal finansman çalışanı bulunmaktadır.

Verileri konsolide edilen 99 aracı kurumun 61 tanesi, yatırım bankacılığı faaliyetlerinin önemli bir alanı olan, halka arz yetki belgesine sahiptir. Bunlardan 41 tanesinde en az bir kurumsal

finansman çalışını bulunmaktadır. Ancak, 2007 yılında yatırım bankacılığının herhangi bir alanında faaliyeti olan kurum sayısı 31'dir. Bu rakam 2006'da 35 idi.

Sözleşme sayıları, şirketlerle yapılan ve sadece o aracı kurumu ilgili yatırım bankacılığı faaliyeti konusunda tek yetkili kılan sözleşmeleri ifade etmektedir. Konsorsiyumlarda sadece lider aracı kurum dikkate alınmakta, konsorsiyum üyeleri verilere dahil edilmemektedir. Tamamlanan proje sayısı, ilgili yıl içinde kaç tane projenin tamamlandığını göstermektedir. Süresi dolan sözleşme sayısı, sözleşmenin kapsadığı süre içinde tamamlanamayan ve sözleşmesi yenilenmeyen projeleri ifade etmektedir. Fesih edilen proje sayısı, sözleşmenin süresi içinde çeşitli nedenlerle sözleşmenin taraflarından birinin girişimi ile sözleşmenin fesih edilmesi halini kapsamaktadır.

Halka arzlarda yalnızca lider aracı kurum dikkate alınmıştır.

Şirket Satın Alma/Birleşme-Satış Tarafı (SAB-Satış), şirkete stratejik ortak bulmak ve hisselerinin bir kısmını satmak için yapılan anlaşmalardır. Şirket Satın Alma/Birleşme-Alış Tarafı (SAB-Alış), şirketin stratejik ortak olabileceği bir hedef şirket bulmak ve hedef şirketin hisselerinin bir kısmını almak için yapılan anlaşmalardır.

Finansal Ortaklık sözleşmeleri, şirketin hisselerinin bir kısmını yatırım amaçlı alabilecek yatırım fonu, risk sermayesi şirketleri vb. finansal yatırımcılar bulunmasına yöneliktir.

Sermaye artırım ve temettü dağıtım sözleşmeleri, halka açık şirketlerin aracı kurumlar aracılığıyla gerçekleştirdiği işlemleri kapsamaktadır.

Özelleştirme Projeleri-Alış Tarafı, özelleştirme kapsamındaki şirket hisselerinden tamamını veya bir bölümünü almak için yapılan sözleşmelerdir. Özelleştirme Projeleri-Satış Tarafı ise, özelleştirme kapsamındaki şirketler için Özelleştirme İdaresine verilen danışmanlık hizmetlerini kapsamaktadır.

Diğer Danışmanlık sözleşmeleri, yukarıdaki kategorilere girmeyen şirket veya proje değerlemesi vb. diğer danışmanlık ve yatırım bankacılığı faaliyetlerini kapsamaktadır.

Şirketlerle yapılan sözleşmeler; sadece stratejik ortak veya sadece finansal ortak arayışı ile ilgili olabileceği gibi, bu sözleşmelerde stratejik ve finansal ortaklık arayışı bir arada da yer alabilmektedir. Dolayısıyla, hisselerini satmak isteyen şirketler, bu iki kategoride çakışıyor ve çift sayılıyor olabilir. Benzer şekilde, sermaye artırım ve temettü dağıtım projeleri de aynı sözleşmede yer alarak çift sayılabilmektedir. Bu nedenle, bu tablodan elde edilecek sözleşme sayılarının birebir şirket sayılarına denk geldiği düşünülmemelidir.

Sözleşme sayılarının birebir şirket sayılarına denk geldiği düşünülmemelidir.

Kurumsal Finansman Faaliyetleri (Proje Sayıları)							
	2006			2007			
	Tamam- lanan	Dönem Başı	Yeni Sözleşme	Tamam- lanan	Süresi Dolan	Fesih Edilen	Dönem Sonu
Birincil Halka Arz	19	18	18	11	3	1	21
İkincil Halka Arz	-	-	0	0	0	0	0
SAB-Alış	12	38	44	18	18	4	42
SAB-Satış	28	74	76	19	30	5	96
Finansal Ortaklık	1	13	5	1	2	0	15
Özelleştirme-Alış	2	10	6	4	2	1	9
Özelleştirme-Satış	2	6	1	2	2	0	3
Sermaye Artırımı	31	23	66	30	1	0	58
Temettü Dağıtımı	20	19	76	43	1	1	50
Diğer Danışmanlık	42	33	83	65	12	2	37
TOPLAM	157	234	375	193	71	14	331

Kaynak: TSPAKB

2007 yılında aracı kurumların elinde 609 sözleşme bulunmaktaydı.

Aracı kurumlar sene başında ellerinde bulunan 234 sözleşmeye yıl içinde 375 sözleşme daha eklemiştir. Toplamı 609'u bulan sözleşmelerin 85'i süresi dolmak veya feshedilmek suretiyle iptal olurken, 193'ü tamamlanmıştır. 331 proje ise, 2008 yılına devretmiştir.

Aracı kurumlar 2007'de 10 halka arz gerçekleştirmiş...

2007 yılında da halka arzlardaki canlanma devam etmiş, 11 yeni hisse senedi halka arz edilmiştir. Bunlardan 4'ü şirket, 5'i yatırım ortaklığı ve 2 tanesi ise borsa yatırım fonudur. Ancak, aracı kurumlar bu halka arzlardan 10 tanesine aracılık etmiştir. Bir borsa yatırım fonunun halka arzı, ilgili portföy yönetim şirketi tarafından avans ile kurularak gerçekleştirildiği için Birliğimiz verilerine dahil edilmemiştir.

...21 halka arz projesi de 2008 yılına devredilmiştir.

Tabloda kurumların gerçekleştirdikleri halka arz projelerinin 11 olması, bir projede 2 lider aracı kurumun bulunmasından kaynaklanmaktadır. Yıl içinde 3 sözleşmenin süresi dolmuş, 1'i feshedilmiş ve dönem sonunda 21 halka arz projesi bir sonraki yıla devretmiştir.

Şirket satın alma/birleşme faaliyetleri 2007 yılında önceki yıl olduğu gibi yoğun geçmiştir. 2007 yılına alış yönünde 38, satış yönünde ise 74 projeye girilmiştir. Yıl içinde sırasıyla 44 ve 76 yeni sözleşme yapılmıştır. Dönem içinde bu sözleşmelerden 37 tanesi tamamlanmış, 48 tanesinin süresi dolmuş ve 9 tanesi feshedilmiştir. Dönem sonunda aracı kurumların elinde bulunan toplam şirket satın alma/birleşme projesi 138'dir.

Özelleştirme-Alış tarafında 4 proje tamamlanmıştır.

2007 yılında aracı kurumların özelleştirme projelerinde alıcı tarafına danışmanlık hizmeti sunmak üzere 16 sözleşmesi bulunmaktayken, bunlardan 4'ü tamamlanmıştır. 2006 yılında ise bu kapsamda tamamlanan proje sayısı 2 idi.

Özelleştirme kapsamındaki şirketlerin değerlemesini yapmak ve danışmanlık hizmeti sunmak üzere yapılan sözleşme sayısı 2007'de 6'dır. Özelleştirme-satış tarafında 2 projenin

tamamlanmış olması, aracı kurumların değerlendirme ve danışmanlık raporlarını tamamlayıp Özelleştirme İdaresi Başkanlığına teslim ettiklerini göstermektedir. Özelleştirme kapsamındaki şirketlerin hisselerinin satılması İdare'nin sorumluluğunda olup "tamamlanan" ifadesi özelleştirmenin tamamlandığı anlamına gelmemektedir. Özelleştirme İdaresi için üzerinde çalışılan 3 danışmanlık projesi 2008 yılına devretmiştir.

Halka açık şirketlerin sermaye artırım ve temettü dağıtım işlemlerinin bir kısmı, aracı kurumlar tarafından yürütülmektedir. Temettü dağıtımlarında tamamlanan proje sayısı 20'den 43'e çıkmıştır. Sermaye artırımlarında tamamlanan işlem sayısı ise 2006 yılında 31 iken, 2007 yılında 30'da kalmıştır.

Aracı kurumların yaptığı temettü dağıtım ve sermaye artırım sayıları artmıştır.

Diğer danışmanlık hizmetlerinde, tamamlanan proje sayısı 2006'da 42 iken, 2007'de 65 olmuştur.

Sonuçta aracı kurumlar, 2008 yılına toplam 331 proje ile girmişlerdir. Bu projeler içinde ağırlıklı olarak şirket satın alma/birleşme işlemleri yer almaktadır.

Sektör 2008 yılına 331 proje ile girmiştir.

PORTFÖY YÖNETİMİ FAALİYETLERİ

2007 sonu itibariyle 59 aracı kurumun portföy yönetimi yetki belgesi bulunmaktadır. Birliğimizin aracı kurumlardan topladığı verilere göre, aynı tarihte 44 aracı kurum bu hizmeti vermektedir.

Portföy yönetimi faaliyetleri ile ilgili veriler değerlendirilirken bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabının olabileceği göz önünde tutulmalıdır.

2007 yılı içinde bir aracı kurumun faaliyetleri ve portföy yönetimi yetki belgesi SPK tarafından geçici olarak durdurulmuştur. Yıl içinde portföy yönetimi faaliyetlerini yürütmüş olan kurumun bu nedenden dolayı 2007 yılı sonu itibariyle müşterisi bulunmamaktadır.

Yıl sonunda portföy yönetiminde 804 bireysel ve kurumsal yatırımcı bulunmaktadır. 2006 yılına oranla yatırımcı sayısında yaşanan gerileme bireysel yatırımcılardan kaynaklanmaktadır. Özellikle 3 aracı kurumda yaşanan bu düşüşte, yatırımcılar ilgili aracı kurumlarla portföy yönetimi sözleşmelerini iptal etmeyi tercih etmişlerdir. Bu gelişmeye rağmen, bireysel yatırımcıların portföy büyüklüğü %24 artmıştır. Böylece, bireysel yatırımcı başına düşen portföy büyüklüğü de %43 yükselmiştir. 2006 yılında müşteri başına düşen portföy büyüklüğü 166.000 YTL iken, 2007 sonunda 238.000 YTL olmuştur.

2007 yılı sonunda portföy yönetimindeki yatırımcı sayısı 804'e inmiştir.

Aracı Kurumlarda Portföy Yönetimi Faaliyetleri			
	2006	2007	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	43	44	2.3%
Portföy Yönetimindeki Yatırımcı Sayısı	897	804	-10.4%
Bireysel Yatırımcı Sayısı	748	652	-12.8%
A Tipi Yatırım Fonu Sayısı	50	51	2.0%
B Tipi Yatırım Fonu Sayısı	64	65	1.6%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Sayısı	11	13	18.2%
Diğer Kurum Sayısı	24	23	-4.2%
Yönetilen Portföy Büyüklüğü (mn. YTL)	2,426	3,023	24.6%
Bireysel Yatırımcı	125	155	24.3%
A Tipi Yatırım Fonu	128	178	39.1%
B Tipi Yatırım Fonu	1,910	2,407	26.0%
Diğer Kurumsal Yatırımcı	92	131	41.8%
Diğer Kurum	171	152	-11.3%
Ortalama Portföy Büyüklüğü (mn. YTL)	2.7	3.8	39.0%
Bireysel Yatırımcı	0.2	0.2	42.7%
A Tipi Yatırım Fonu	2.6	3.5	36.4%
B Tipi Yatırım Fonu	29.8	37.0	24.1%
Diğer Kurumsal Yatırımcı	8.4	10.1	20.0%
Diğer Kurum	7.1	6.6	-7.39%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurumların yönettiği A tipi fon sayısı 51'e...

Aracı kurumların yönettiği A tipi yatırım fonu sayısı geçen yılın aynı dönemine kıyasla 1 adetlik artışla 51'e çıkmıştır. Aynı zamanda, piyasa fiyatlarının artmasına bağlı olarak A tipi fonların portföy büyüklüğü de %39 artarak 178 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

...B Tipi fon sayısı da 65'e çıkmıştır.

Aracı kurumların yönettiği B tipi fonların sayısı ise 64'ten 65'e çıkmıştır. Bununla birlikte, B tipi yatırım fonları portföy büyüklüğü %26 artmıştır.

18 portföy yönetim şirketi bulunmaktadır.

Portföy yönetim hizmeti, aracı kurumların yanı sıra, portföy yönetim şirketleri tarafından da verilmektedir. SPK tarafından açıklanan verilere göre, 2007 sonunda 18 portföy yönetim şirketi faaliyet göstermektedir.

Portföy Yönetim Şirketleri			
	2006	2007	Değ.
Portföy Yönetim Şirketi Sayısı	18	18	0.0%
Portföy Yönetimindeki Yatırımcı Sayısı	2,629	2,402	-8.6%
Bireysel	2,197	1,934	-12.0%
Kurumsal-Tüzel	432	468	8.3%
Yönetilen Portföy Büyüklüğü (mn. YTL)	25,964	31,326	20.7%
Bireysel	640	731	14.2%
Kurumsal-Tüzel	25,324	30,595	20.8%
Ortalama Portföy Büyüklüğü (mn. YTL)	9.9	13.0	32.1%
Bireysel	0.3	0.4	29.8%
Kurumsal-Tüzel	58.6	65.4	11.5%

Kaynak: SPK

SPK'nın yayınladığı verilere göre, 2007 sonu itibarıyla portföy yönetim şirketlerinden hizmet alan yatırımcı sayısı 2.402'dir.

Yatırımcı sayısı 2006 yılı sonuna göre %9 azalmıştır. Fakat yatırımcıların portföy değerlerinde %21'lik artış yaşanmıştır.

Portföy yönetimi hizmetinden yararlanan kurumsal yatırımcılar (yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, emeklilik yatırım fonları ve sigorta şirketleri) ve tüzel yatırımcıların sayısı 468'e ulaşmış, yönetilen portföy büyüklükleri ise 31 milyar YTL'ye çıkmıştır. Portföy yönetim şirketlerinin yönettiği portföylerin %98'i bu yatırımcılar tarafından oluşturulmaktadır.

Portföy yönetim şirketleri ile aracı kurum toplamına bakıldığında, 3.206 kişi ve kurumun profesyonel portföy yönetim hizmetlerine başvurduğu söylenebilir. Toplamda, profesyoneller tarafından yönetilen portföy büyüklüğü 2007 yılında 34 milyar YTL olmuştur.

Portföy yönetim şirketlerince 31 milyar YTL yönetilmektedir.

KREDİLİ İŞLEMLER

2007 sonu itibarıyla 96 aracı kurumda kredili menkul kıymet, açığa satış ve menkul kıymetlerin ödünç alma ve verme işlemleri izin belgesi bulunmaktadır.

TSPAKB tarafından elde edilen verilere göre, 2007 sonu itibarıyla 70 aracı kurum müşterilerine hisse senedi alımı için kredi kullandırmıştır. 2006 sonunda bu rakam 74 idi. 2007 yılında el değiştiren aracı kurumların bir kısmı devirden sonra müşterilerle sözleşmelerini feshetmiş ve 2007 yılı içinde kredili işlemlerle ilgili faaliyet yürütmemiştir.

70 kurum müşterilerine kredi kullandırmaktadır.

Kredili İşlemler	2006	2007	Değ.
Kredi Sözleşmeli Müşteri Sayısı	47,254	49,415	4.6%
Kredi Kullanan Müşteri Sayısı	10,270	10,730	4.5%
Kredi Bakiyesi (milyon YTL)	478	492	2.8%
Kişi Başına Kredi Bakiyesi (YTL)	46,572	45,816	-1.6%

Kaynak: TSPAKB

TSPAKB tarafından konsolide edilen kredi sözleşmeli müşteri sayısı, aracı kurumlardan elde edilen verilerin toplanmasıyla elde edilmektedir. Diğer bir deyişle, birkaç aracı kurumda birden kredi sözleşmesi bulunan kişiler, müşteri sayısı verilerine birden çok kere dahil olabilmektedirler.

2007 sonunda kredi sözleşmesi bulunan 49.415 müşteriden, 10.730'u kredi kullanmıştır. Bu rakam, sözleşmeli müşteri sayısının beşte birinden biraz daha fazladır. Dönemler arasında sözleşmeli müşteri sayısı %5 artış göstermiş, benzer oranda fiili olarak kredi kullanan müşteri sayısında da artış yaşanmıştır.

Sözleşmeli müşterilerin beşte biri kredi kullanmıştır.

Bununla beraber kredi bakiyelerindeki artış %3'te kalmıştır. Böylece, 492 milyon YTL'lik kredi bakiyesi ile kişi başına düşen kredi bakiyesi 45.816 YTL olmuştur.

ŞUBE AĞI

63 kurumun merkez dışı örgütü bulunmaktadır.

Şube, acente ve/veya irtibat bürosu olan aracı kurum sayıları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. 2007 yılı sonunda 40 aracı kurumun şubesi, 26 aracı kurumun irtibat bürosu ve 25 aracı kurumun ise acentesi bulunmaktadır. Toplamda 63 aracı kurumun merkez dışı örgütü bulunmaktadır.

Aracı Kurum Sayısı		
	2006	2007
Şubesi Olan	42	40
İrtibat Bürosu Olan	32	26
Acentesi Olan	25	25
Kaynak: TSPAKB		

12 aracı kurum şube sayısını azaltmıştır.

2007 yılında 7 aracı kurum şube sayılarını artırmış, 12 aracı kurum ise azaltmıştır. 6 aracı kurumun irtibat bürolarını tamamen kapatmaları ve 5 aracı kurumun irtibat bürosu sayılarını azaltmalarına rağmen, daha önceden de belirtildiği gibi irtibat bürosu üzerinden gerçekleştirilen hisse senedi ve DİBS işlemlerinde hafif artışlar meydana gelmiştir. İrtibat bürolarında gerçekleştirilen VOB işlemleri nominal olarak 11 kat artmış olmasına rağmen, bu kanalın işlem hacmi payı 1 puan artış göstermiştir.

Erişim Ağı Değişiklikleri (2007)		
	Artan	Azalan
Şube	7	12
İrtibat Bürosu	3	11
Acente Şubesi	14	8
Kaynak: TSPAKB		

Acentesi olan aracı kurum sayısı yıl içinde bir aracı kurumun acentelik sözleşmelerini bitirmesi, bir diğerinin ise yeni sözleşme yapmasıyla değişmemiştir. Bunun yanında 14 aracı kurumun acentesinde şube sayısı artarken, 8 aracı kurumda azalmıştır.

Erişim Ağı			
	2006	2007	Fark
Şube	246	231	-5
İrtibat Bürosu	64	52	-12
Acente Şubesi	4,514	4,775	261
Toplam	4,824	5,058	236
Kaynak: TSPAKB			

Aracı kurumların yatırımcılara hizmet sunmak için kullandıkları toplam erişim ağı verilerine bakıldığında, sektörde toplam acente şubesi sayısında artış, aracı kurumların doğrudan sahip oldukları şube ve irtibat bürosu sayısında ise azalış olduğu gözlenmektedir.

Acente şubelerinin çoğunluğu banka kökenli aracı kurumlara aittir. Bununla birlikte, banka kökenli olmayan aracı kurumlar da bankalar ile acentelik sözleşmeleri yapabilmektedir. Yıl içinde bu

tanımlamaya giren iki aracı kurumun 100 acente şubesi bulunmaktadır.

2006 yılında bir finansal grubun iki ayrı aracı kurumu, grubun banka şubelerini acente olarak kullanıyordu. 2007 yılında bu kurumlardan biri acentelik sözleşmesini feshetmiş, acente şubesi sayısı böylece 234 adet azalmıştır. Yine de, bankalar şube sayıları artırmaya devam ettiğinden, toplam acente şubesi sayısında 236 adetlik artış yaşanmıştır.

Acente şubelerindeki bu artış, bu kanal ile yürütülen işlem hacimlerine de yansımıştır. Karşılaştırılan dönemler arasında acente şubelerinden gerçekleştirilen hisse senedi işlemleri %102, SGMK işlemleri %137, vadeli işlemler ise %600 artmıştır.

Acente şubesi sayısında 236 adetlik artış yaşanmıştır.

Banka şubeleri daha aktif hale gelmektedir.

İller Bazında Erişim Ağı Dağılımı (2007)			
	İstanbul	Ankara	Diğer
Merkez	96	2	1
Şube	65	29	137
İrtibat Bürosu	17	2	33

Kaynak: SPK, TSPAKB

Aracı kurumların iller bazında dağılımına bakıldığı zaman, 96 kurumun İstanbul, 2 kurumun Ankara, 1 kurumun ise İzmir merkezli olduğu görülmektedir. Aracı kurumlar diğer illerde ikamet eden yatırımcılara şubeler ve irtibat büroları aracılığı ile ulaşmaktadır.

Bu gelişmelerle beraber, yatırımcıların sermaye piyasası hizmeti almak için kullanabilecekleri fiziki erişim noktası sayısı 5.058'e ulaşmıştır.

Toplam erişim noktası sayısı 5.058'dir.

ALTERNATİF DAĞITIM KANALLARI

Aracı kurumların internet ve çağrı merkezi işlemlerine dair verileri değerlendirirken bir yatırımcının birden fazla kurumda müşteri olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

İnternet üzerinden hizmet sunan kurum sayısı 2007 yılı sonunda 68'e ulaşmıştır. İnternet üzerinden gerçekleştirilen işlem hacmi karşılaştırılan dönemler arasında önemli ölçüde artmıştır.

2007 yılında internet kanalıyla hisse senedi işlemlerine ilişkin hizmet veren 67 aracı kurum varken, DİBS'de 11, vadeli işlemlerde ise 22 aracı kurum bulunmaktadır. Bir aracı kurum yalnızca vadeli işlemler faaliyetinde bulunmaktadır.

67 aracı kurum internet üzerinden hisse senedi işlemleri hizmeti vermiştir.

İnternet işlemlerinin hisse senetleri ağırlıklı olduğu gözlenmiştir. 2006-2007 yıllarında DİBS işlemlerinin payı göz ardı edilecek kadar küçükken, VOB işlemlerinde önemli bir artış yaşanmıştır.

Hisse senedi işlem hacmi %26 artmıştır. Müşteri sayısı fazla değişmemiştir. Yatırımcı başına gerçekleşen işlem hacmi yıllar arasında %23'lük artış göstermiştir.

İnternet İşlemleri			
	2006	2007	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	61	68	11.5%
Hisse Senedi			
Yatırımcı Sayısı	181,801	186,622	2.7%
İşlem Sayısı	13,018,098	15,339,686	17.8%
Hacim (mn. YTL)	43,334	54,521	25.8%
DİBS Kesin Alım-Satım			
Yatırımcı Sayısı	694	586	-15.6%
İşlem Sayısı	2,838	2,933	3.3%
Hacim (mn. YTL)	20	31	54.8%
Vadeli İşlem ve Opsiyon			
Yatırımcı Sayısı	1,082	3,650	237.3%
İşlem Sayısı	105,989	890,513	740.2%
Hacim (mn. YTL)	1,421	24,059	1592.8%
Kaynak: TSPAKB			

DİBS kesin alım-satım işlemi yapan yatırımcı sayısı %16 azalmış olsa da, işlem hacmi artmış, 31 milyon YTL'ye yükselmiştir. Böylece, yatırımcı başına düşen işlem hacmi ise %83 artmıştır.

İnternet üzerinde gerçekleşen vadeli işlem hacmi 17 kat artmıştır.

Vadeli işlemlerin artışında, internet hizmeti sunan kurum sayısının artması rol oynamıştır. 2006'da 9 olan aracı kurum sayısı 2007'de 22'ye yükselmiştir. 2005 yılından bu yana hızla büyümeye devam eden ve yatırımcıların büyük ilgi gösterdiği vadeli işlemler piyasasına aracı kurumlar da dağıtım kanallarını genişleterek cevap vermektedir. 2007 yılında müşteri sayısı 3 kat artarken, bu yükseliş işlem hacimlerine 17 kat olarak yansımıştır.

İnternet müşterilerinin hem sayısı, hem de işlem hacimleri artmaktadır. Öte yandan, çağrı merkezleri aracılığıyla gerçekleştirilen işlem hacminin toplamdaki payının yıllar içinde fazla değişmediği görülmektedir.

Çağrı merkezi olan kurum sayısı 2007 yılında herhangi bir değişiklik göstermemiştir.

Çağrı merkezinden yapılan hisse senedi ve DİBS işlem hacmi gerilerken, VOB işlemlerinde artış yaşanmıştır.

Çağrı merkezi işlem hacmi 4 milyar YTL civarındadır.

Çağrı merkezini kullanarak hisse senedi işlemleri yapan yatırımcı sayısı 2007 yılında %25 azalmıştır. Dolayısıyla, işlem sayılarında ve hacimde de düşüşler yaşanmıştır.

DİBS kesin alım-satım işlemlerinde de çağrı merkezinden işlem yapan yatırımcıların ve işlem sayılarının azaldığı görülmüştür. İşlem hacmi 68 milyon YTL gibi düşük bir seviyededir.

Çağrı Merkezi İşlemleri			
	2006	2007	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	13	13	0.0%
Hisse Senedi			
Yatırımcı Sayısı	40,244	30,129	-25.1%
İşlem Sayısı	902,091	696,204	-22.8%
Hacim (mn. YTL)	4,295	3,549	-17.4%
DİBS Kesin Alım-Satım			
Yatırımcı Sayısı	426	407	-4.5%
İşlem Sayısı	1,654	1,061	-35.9%
Hacim (mn. YTL)	66	68	1.9%
Vadeli İşlem ve Opsiyon			
Yatırımcı Sayısı	304	628	106.6%
İşlem Sayısı	12,866	12,151	-5.6%
Hacim (mn. YTL)	304	405	33.0%

Kaynak: TSPAKB

Vadeli işlemlerde ise, internet üzerinden olduğu gibi çağrı merkezinden işlem yapan yatırımcı sayısı artış göstermiştir. Yine de gerek 628 kişilik yatırımcı sayısı, gerekse 405 milyon YTL'lik işlem hacmiyle çağrı merkezlerinin payı hayli küçüktür.

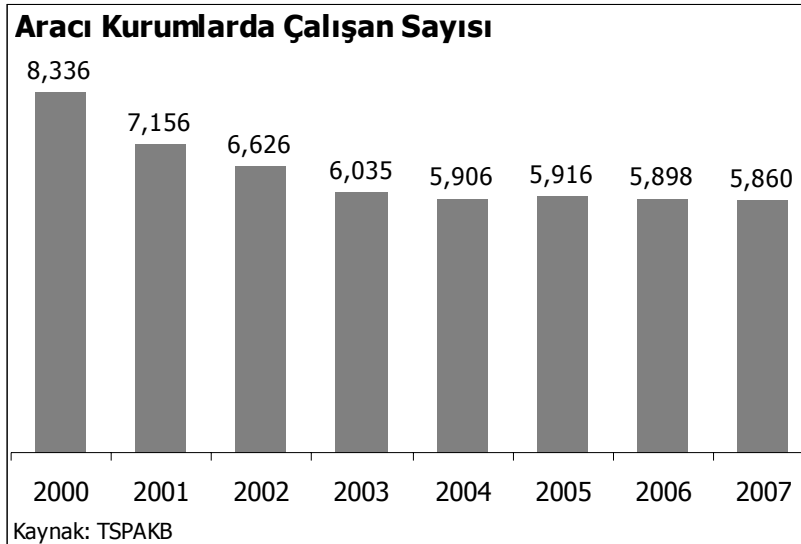
Müşteri sayıları ve işlem hacimlerine bakıldığında, yatırımcıların alternatif dağıtım kanalları arasında, internet üzerinden işlem yapmayı çağrı merkezlerine tercih ettiği açıkça görülmektedir.

Yatırımcılar interneti tercih etmektedir.

ÇALIŞAN PROFİLİ

Aracı kurum sektörü 2000-2004 yılları arasında işgücünün %30'unu kaybetmiştir. 2004 yılından bu yana 5.900 seviyesinde seyreden işgücü, 2007 sonunda 5.860 kişidir.

Aracı kurumlarda çalışan sayısı hafif bir azalış ile 5.860 olmuştur.

Kaynak: TSPAKB

Bankacılık sektöründe çalışan sayısı 2004 yılından itibaren artmaya başlamıştı. Türkiye Bankalar Birliğinin (TBB) derlediği bankacılık sektörü verilerine göre, 2007 yılında bankacılık sektöründe çalışanların sayısı %11 artarak 158.559 kişiye çıkmıştır.

Bankacılık sektöründe çalışan sayısı %11 artmıştır.

2007 yılında 40 aracı kurumun çalışan sayısı artarken, 48 aracı kurumun çalışan sayısı azalmış, 11 kurumunki değişmemiştir. Toplamda, aracı kurum başına ortalama çalışan sayısı 2006 yılına göre değişmeyerek 59'da kalmıştır.

17 kurum sektörün yarısından fazlasını istihdam etmektedir.

99 aracı kurumun 38'i 25 kişiden az çalışana sahiptir. 25 ile 99 arasında çalışanı bulunan 44 aracı kurum ise sektörün %37'sini istihdam etmektedir. 17 aracı kurumun 100'den fazla çalışanı vardır ve istihdamdaki payı %53'tür. 200'den fazla çalışanı olan 7 kurum, çalışanların %30'una sahiptir.

2007 yılı içinde el değiştiren aracı kurumlardan yeniden yapılandırma sürecini tamamlayamamış olanları bulunmaktadır. 24'ten az çalışanı olan kurumlar arasında bu değerlendirmeye giren 9 aracı kurum bulunmaktadır. Bu aracı kurumların faaliyetlerini genişletmesi ve dolayısıyla çalışan sayılarını arttırmasıyla, sektörün daha fazla çalışana sahip olacağı düşünülmektedir.

Çalışan Sayılarına Göre Aracı Kurumlar			
Çalışan Sayısı	Aracı Kurum Sayısı	Çalışan Sayısı	İstihdam Payı
1-9	9	56	1.0%
10-24	29	513	8.8%
25-49	27	962	16.4%
50-99	17	1,201	20.5%
100-149	7	882	15.1%
150-199	3	515	8.8%
200+	7	1,731	29.5%
Toplam	99	5,860	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların Departman Dağılımı

Bu bölümde aracı kurumlarda çalışanların departmanlara göre dağılımı sunulmaktadır. Departman tanımları aşağıda sunulmuştur.

Bu bölümde aracı kurumlarda çalışanların departmanlara göre dağılımı sunulmaktadır.

Mali ve idari işler; muhasebe, satın alma, takas ve benzeri operasyonel, idari ve mali işlerle ilgilenen çalışanların istihdam edildiği departmandır. Brokerlar borsada işlem yapan çalışanları, Dealerlar ise brokerlar aracılığıyla menkul kıymet alım-satım işlemlerini gerçekleştiren kişileri ifade etmektedir. Yurtiçi satış olarak tanımlanan departman, aracı kurum merkezlerindeki yurtiçi müşterilerle doğrudan ilgilenen pazarlama elemanlarını göstermektedir. İnsan kaynakları, personel özlük işlerinin yanı sıra eğitim faaliyetleri ile ilgili çalışanları kapsamaktadır. Portföy yönetimi, yatırım fonları ve müşteri portföylerini yönetip takibini yapan çalışanları kapsamaktadır. Yurtdışı satış; yurtdışı müşterilerle doğrudan ilgilenen pazarlama, alım-satım ve operasyonel takip işlemlerini yapan personeli içermektedir. Diğer bölümü; bu kategorilere girmeyen çalışanları, üst yönetimi ve ağırlıklı olarak da hizmet personelini içermektedir.

2007 yılında 99 aracı kurumun hepsi mali ve idari işler departmanına sahiptir. 2006 yılında, el değıştirmesinin ardından yeniden yapılandırma süreci içinde olan bir aracı kurumun bu departmanda çalışanı bulunmamaktaydı.

İkinci sırada 96 kurumla iç denetim-teftiş bölümü bulunmaktadır. 92 aracı kurum brokera sahipken, 90 aracı kurum dealer tanımlaması altında çalışanı bulunduğunu bildirmiştir. Uzaktan erişim sistemini tercih eden aracı kurumlarda ise broker ve dealer bulunmamaktadır.

Departman Sayıları	2006	2007
Mali ve İdari İşler	99	99
İç Denetim-Teftiş	96	96
Broker	92	92
Diğer	89	91
Dealer	91	90
Bilgişlem	65	65
Araştırma	57	58
Yurtiçi Satış (Merkez)	61	58
Hazine	54	54
İnsan Kaynakları	42	41
Kurumsal Finansman	35	40
Yurtdışı Satış	26	30
Portföy Yönetimi	27	28
Kurum Sayısı	100	99

Kaynak: TSPA KB

58 aracı kurumun yurtiçi satış bölümü bulunmaktadır. Yabancıların işlem hacmindeki payının arttığı 2007 yılında, yurtdışı satış departmanına sahip aracı kurum sayısı 30'a yükselmiştir.

2006 yılında 57 aracı kurumun araştırma bölümü varken, 2007 yılında 58 aracı kurum araştırma bölümünde çalışanı olduğunu bildirmiştir. 2007 yılında 5 aracı kurum araştırma bölümlerini kapatırken, 6 aracı kurum bu bölümde faaliyetlere başlamıştır. Araştırma bölümü açan 6 aracı kurumun hepsi yabancıyken, yıl içinde bu bölümün faaliyetlerini durduran 5 kurumdan 4'ü yerlidir.

2007 yılı sonunda 31 aracı kurum yatırım bankacılığı faaliyetinde bulunmuştur. Bu kurumlardan 8 tanesinin kurumsal finansman bölümlerinde çalışanı yoktur. Öte yandan, tabloda kurumsal finansman departmanı olan 40 aracı kurumdaki 17 tanesinin kurumsal finansman bölümünde çalışanı olmasına rağmen, bu kurumlar yıl içinde herhangi bir faaliyette bulunmamıştır. Otomasyonun çok önemli olduğu sektörde, 65 aracı kurumda bilgişlem görevlisi bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, sektörün üçte birinde bilgişlem personeli bulunmamaktadır.

Aracı kurumların tümünde mali ve idari işler departmanı bulunmaktadır.

Her kurumda broker ve dealer bulunmamaktadır.

Sektörde araştırma departmanı olan aracı kurum sayısında bir adetlik artış olmuştur.

2007 sonunda kurumsal finansman çalışanı olan 40 aracı kurum bulunmaktadır.

Öte yandan, önceki yıl 42 olan insan kaynakları bölümü sayısı 41'e inmiştir. Yıl sonu itibariyle 4 aracı kurum bu bölümü kapatırken, 3 aracı kurum çalışan istihdam etmeye başlamıştır.

Aracı kurumlarda çalışanların %30'u merkez dışı örgütlerdedir.

Aracı kurumlarda çalışanların %30'u şube, acente ve irtibat bürolarında görev yapmaktadır.

Çalışanların Departman Dağılımı		
	2006	2007
Merkez Dışı Örgütler	31.9%	30.2%
Şube	19.8%	19.4%
Acente	8.4%	7.7%
İrtibat Bürosu	3.7%	3.1%
Mali ve İdari İşler	15.0%	15.9%
Broker	9.8%	9.4%
Dealer	8.6%	8.9%
Yurtiçi Satış (Merkez)	5.5%	5.7%
Araştırma	4.2%	4.4%
Bilgi İşlem	2.7%	3.1%
İç Denetim-Teftiş	3.0%	3.0%
Kurumsal Finansman	2.5%	2.6%
Hazine	2.4%	2.5%
Yurtdışı Satış	1.7%	2.3%
İnsan Kaynakları	1.1%	1.2%
Portföy Yönetimi	1.1%	0.9%
Diğer	10.6%	9.7%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Şube, acente ve irtibat bürosu gibi merkez dışı örgütlerde çalışanlar, yurtiçi satış personeli, broker ve dealerlar yurtiçi müşterilere hizmet veren çalışanlar olarak kabul edilebilir. Bu bölümlerde çalışanlar, toplamın %54'ünü oluşturmaktadır. Öte yandan, mali ve idari işler de %16'lık payla, çalışan sayısının yüksek olduğu bir bölümdür.

En kalabalık bölüm, 9 çalışan ile mali ve idari işlerdir.

Departmanlarda ortalama çalışan sayısı dikkate alındığında, en kalabalık bölüm ortalama 9 çalışan ile mali ve idari işler departmanıdır.

Aracı kurum başına ortalama 6 broker görevlendirilmektedir. Kurumlara detaylı bakıldığında, broker sayısı 1 ile 30 arasında değişmektedir. En fazla brokera sahip olan aracı kurum, yıl içinde bir başka aracı kurum ile birleşmiş ve toplam çalışan sayısında %33 artış yaşamıştır.

Pazarlama ve satış ekipleri ortalama 12 kişiden oluşmaktadır.

Aracı kurum merkezlerinde bulunan dealer ve yurtiçi satış personeli toplamı, aracı kurumlarda pazarlama ve satış bölümlerinde ortalama çalışan sayısı hakkında gösterge olmaktadır. Bu sayı 2006 yılında 11 iken, 2007 yılında 12 kişiye çıkmıştır.

Araştırma ve kurumsal finansman ekipleri ortalama 4 kişilik gruplardan oluşmaktadır.

2007 yılında işlem hacminin %11'ini yaratan yurtdışı satış departmanları da benzer şekilde, sınırlı bir kadroyla, ortalama 4 kişiyle hizmet sunmaktadır.

Departmanlarda Ortalama Çalışan Sayısı		
	2006	2007
Mali ve İdari İşler	8.9	9.4
Broker	6.3	6.0
Yurtiçi Satış (Merkez)	5.3	5.8
Dealer	5.6	5.8
Yurtdışı Satış	3.8	4.4
Araştırma	4.4	4.4
Kurumsal Finansman	4.2	3.9
Bilgi İşlem	2.5	2.8
Hazine	2.6	2.8
Portföy Yönetimi	2.3	2.0
İç Denetim-Teftiş	1.8	1.9
İnsan Kaynakları	1.5	1.7
Diğer	7.0	6.3

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurumların merkez dışı örgütlerinde çalışan ortalama 5 personeli bulunmaktadır. Şubelerde 5 kişi, irtibat bürolarında ise ortalama 4 kişi çalışmaktadır.

Merkez dışı örgütlerde ortalama 5 kişi çalışmaktadır.

Aracı kurumların acentelerinde aracılık faaliyetlerini yürüten kişilerin yalnızca bir kısmı (2007 sonunda 452 kişi) aracı kurumların bordrosunda yer almaktadır. Ancak, acentelerde çalışan bordro dışı personel sayısı hakkında sağlıklı bir veri toplanamadığından, ortalama çalışan sayısı hesaplanmamıştır.

Merkez Dışı Örgütlerde Ortalama Çalışan Sayısı		
	2006	2007
Şube	4.7	4.9
İrtibat Bürosu	3.4	3.5
Genel Ortalama	4.5	4.6

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların Eğitim Durumu

Aracı kurumlarda çalışanların eğitim durumları genel işgücüne kıyasla hayli yüksektir. Aracı kurum çalışanlarının %74'ü bir yükseköğrenim diplomasına sahiptir.

Sektör çalışanlarının %74'ü yükseköğrenim diploması sahibidir.

Çalışanların Eğitim Durumu		
	2006	2007
Yüksek Lisans	9.3%	10.4%
Lisans	57.5%	57.5%
Yükseköğrenim	6.7%	6.4%
Lise	20.9%	20.3%
Ortaokul	2.3%	2.2%
İlkokul	3.2%	3.2%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Eğitim seviyesi karşılaştırılan dönemler arasında önemli değişim göstermemiştir. Ancak, yüksek lisans diplomasına sahip çalışanların payı 1 puanlık artışla %10'a çıkmıştır.

Aracı kurum sektörüne lisans zorunluluğu getirilmesi eğitim seviyesi artışında önemli rol oynamıştır. Yıllar itibariyle aracı kurum sektöründe ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokul mezunu çalışan sayıları azalırken, lisans ve lisansüstü diplomasına sahip çalışanların sayısı artmaktadır.

Çalışanların Yaş Dağılımı

2001 yılından itibaren sektörün yaş ortalamasının arttığı gözlenmektedir. 2007 yılında çalışanların büyük bir bölümü 26-40 yaşları arasındadır. Bu yaş aralığındaki çalışan toplamı, sektörün %74'n oluşturmaktadır.

30 yaş altındaki grup giderek azalmakta...

Ayrıca 18-30 yaş aralığında olan çalışanların payının azalmış olması, sektöre yeni çalışan girişinin kısıtlı olduğunu işaret etmektedir.

Çalışanların Yaş Dağılımı		
	2006	2007
18-25	9.4%	8.4%
26-30	23.8%	21.0%
31-35	30.4%	29.6%
36-40	21.2%	23.2%
41-45	9.4%	11.2%
46-50	3.5%	4.1%
51-55	1.4%	1.5%
56-60	0.6%	0.5%
61-	0.4%	0.4%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

...40 yaş üstündeki grup artmaktadır.

41-45 yaş aralığında olan çalışan sayısı 2007 yılında artarak, %11 paya sahip olmuştur.

Çalışanların İş Tecrübesi

Sektörde alışanların toplam iş tecrübesinin arttığı gözlenmektedir.

Çalışanların yaş dağılımı tablosunda 26-30 yaşları arasındaki çalışanlarda görülen düşüş, yine aynı Şekilde iş tecrübesine de yansımıştır. 5 yıldan az deneyime sahip çalışan sayısı 79 kişi azalırken, payı %31'e gerilemiştir.

Çalışanların %42'sinin tecrübesi 10 yılın üzerindedir.

Bir başka değişim 5 ila 10 yıl deneyimli çalışan sayısında grlmştir. 2006 yılında %30 paya sahip olan 5-10 yıl arası deneyimli personelin payı 2007 yılında %27'ye inmiştir. 2006 yılında çalışanların %38'inin tecrübesi 10 yılın üzerinde iken, bu oran 2007 yılında %42'ye çıkmıştır.

Çalışanların İş Tecrübesi (Yıl)		
	2006	2007
0-2	14.8%	15.1%
2-5	17.2%	15.8%
5-10	30.1%	26.9%
10-15	22.6%	23.8%
15+	15.3%	18.4%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Önceki yıllarda sektörün genelinde iş tecrübeleri çok daha düşük idi. Fakat, 2001 krizinin ardından aracı kurumların çalışan sayısındaki azalma ağırlıklı olarak düşük tecrübeli kesimi etkilemişti. Bununla beraber, aracı kurumlarda ciddi anlamda istihdam açılmamış, böylece sektörün genel iş tecrübesi yükselmiştir.

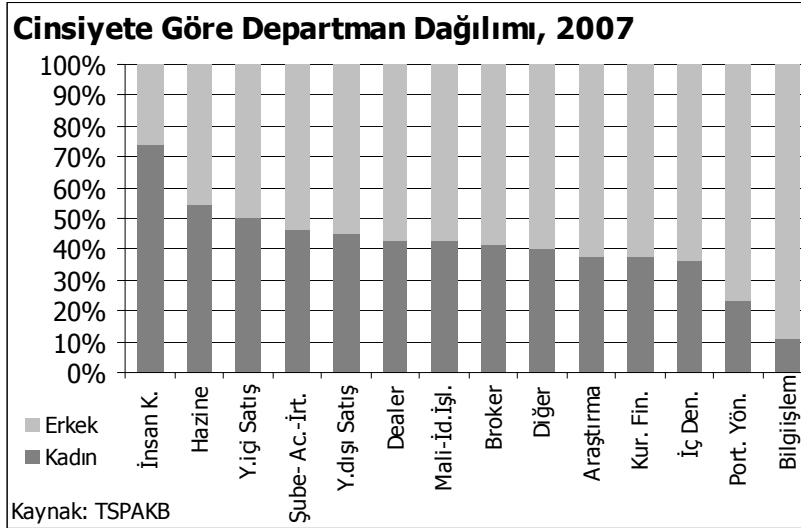
Yaş ve iş tecrübesi istatistikleri, 2001 krizinden sonra aracı kurumların yüksek öğrenimlerini yeni tamamlamış olan kişilere fazla açık olmadığını göstermektedir.

Sektöre 2001 yılından itibaren yeni çalışan girişinin kısıtlı olması sebebi ile, çalışmaya devam edenlerin yaş ortalamaları ve tecrübeleri zaman içinde artmıştır.

Çalışanların Cinsiyeti

2007 sonu itibariyle, aracı kurumlarda çalışanların %42'sini kadınlar oluşturmaktadır.

Sektör çalışanlarının %42'si kadındır.

Departmanlara göre cinsiyet dağılımı incelendiğinde, kadınların %74 gibi bir oranla en yoğun istihdam edildiği departmanın insan kaynakları olduğu gözlenmektedir.

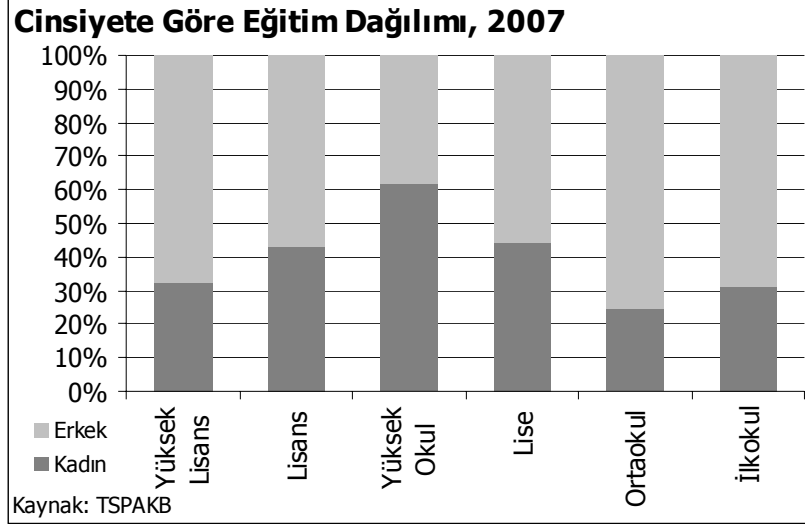
İK, en fazla kadın çalışanı olan bölümdür.

Hazine ve yurtiçi satış departmanlarının yarısı kadınlardan oluşmaktadır. Dealer, merkez dışı örgütler, yurtdışı satış ve mali-idari işler departmanlarında çalışanların yaklaşık %45'i

Satış departmanlarında kadınların ağırlığı %50'ye yakındır.

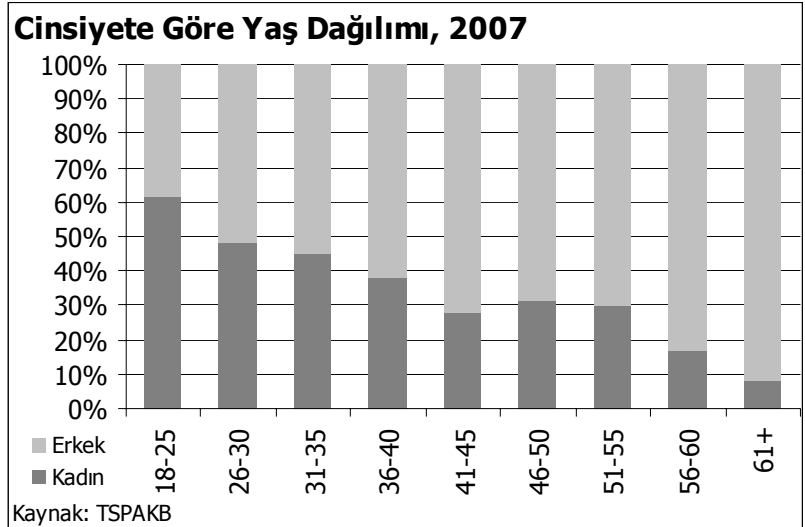
kadıdır. Brokerlar, iç denetim-teftiş, kurumsal finansman ve yurtdışı satış bölümlerinde kadınların oranı %35 ile %40 arasında değişmektedir.

Araştırma ve kurumsal finansman bölümlerinde kadınların oranı %36-38 arasında iken, bu pay portföy yönetiminde %24'e, bilgişlem bölümünde ise %11'e düşmektedir.

Yüksek lisanslıların üçte biri kadındır.

Lisans seviyesinde kadınların oranı %43'e, yüksek lisansta ise %32'ye inmektedir. Öte yandan lise ve altı düzeyde eğitimli çalışanların %41 kadarı kadındır.

İleri yaşlarda kadınların oranı düşmektedir.

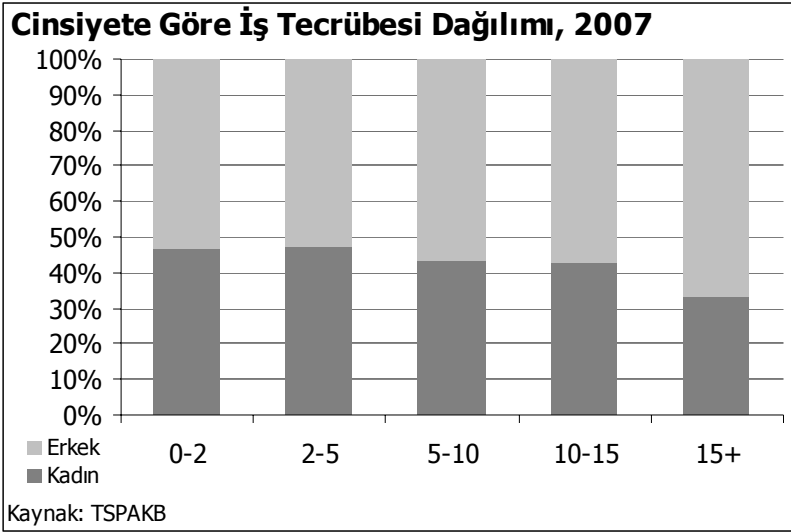
Yaş gruplarının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, sektördeki kadınların yaş ortalamasının erkeklerden daha düşük olduğu görülmektedir. Kadınlarda, 35 yaş altında olanların oranı %68 iken, erkeklerin %53'ü 35 yaş ve altındadır.

Diğer bir deyişle, ileri yaş gruplarında erkeklerin ağırlığının arttığı görülmektedir. 18-25 yaş kategorisinde kadınların oranı %62 iken, 50 yaş üstü kategorisinde %23'e inmektedir.

Cinsiyete göre iş tecrübesi dağılımları da, yukarıdaki verilere paralel olarak, iş tecrübesi arttıkça kadınların ağırlığının azaldığını göstermektedir.

Sektörde çalışan erkeklerin iş tecrübesi daha yüksektir.

5 yıl ve altı tecrübe diliminde kadınların oranı %47 iken, 10 yıl ve üzerinde bu oran %38'e inmektedir. 15 yıl üstü deneyime sahip çalışanların ise yalnızca %33'ü kadındır.

Yaş ve iş tecrübesinin yönetim kademeleri ile doğru orantılı olduğu düşünülürse, üst kademelerde erkeklerin ağırlıkta olduğu tahmin edilmektedir.